

TAUSTINFO

KUIDAS VÕRRELDA TOOTLUSE JA PALGA STATISTIKAT?

Tootluse ja palga kasv on majanduse konkurentsivõime hindamisel enim vaadeldavaiks näitajaiks. Kui palk suureneb tootlusest kiiremini, siis kasvavad tööjõukulud kiiremini majanduses loodavast lisandväärtusest. See võib vähendada ettevõtete konkurentsivõimet ja põhjustada inflatsioonitempo kiirenemist.

Viimase kahe aasta jooksul on erinevad statistilised andmed loonud tootluse ja palga kasvust Eestis vastava pildi. Statistikaameti poolt avaldatud keskmise brutopalga, SKP ja tööhõive statistika omavahelisel võrdlemisel võib jõuda järelduseni, et Eestis on alates 2001. aastast palkade kasv ületanud tootluse kasvu. Risti vastupidise tulemuseni jõuab aga siis, kui analüüsida SKP sissetulekute statistikat – selle järgi on alates 1999. aastast palgakulude osakaal loodud lisandväärtuses pidevalt vähenenud.

Mida näitab keskmise brutopalga ja tööhõive statistika?

Mainitud vastandlikud tulemused on tingitud sellest, et omavahel on võrreldud erinevate meetodite ja valimite põhjal kogutud statistilisi andmeid. See tähendab, et **Eesti majanduse tootluse ja tööjõukulude kasvu leidmiseks ei saa keskmise brutopalga, SKP ja tööhõive näitajaid otseselt kõrvutada.**

Keskmise brutopalga all kajastab statistikaamet 50 ja enama töötajaga ning ligikaudu 10% ulatuses vähem kui 50 töötajaga ettevõtete töötajate brutopalka, mis on taandatud täistööajale. Lihtsustatult öeldes erineb see SKP statistikas kasutatavaist andmeist selle poolest, et väikeettevõtluse palgaandmed on selles kajastatud vaid osaliselt ning tegelikult

töötatud ajast tulenevat palgamuutu pole arvesse võetud.

Tööhõive statistikas kajastab statistikaamet hõivatute all nende inimeste arvu, kes ligikaudu 10 000 leibkonna baasil moodustatud küsitlusvalimi põhjal on analüüsitava perioodil töötanud vähemalt ühe tunni või ajutiselt ei tööta¹. See tähendab, et hõivatuiks loetakse kõik töötanud isikud sõltumata tegelikult töötatud ajast.

Kuna tööhõive statistikas ei tehta vahet osalise ja täiskoormusega hõivatute vahel, siis ei ole neid andmeid keskmise brutopalga statistikaga otseselt kõrvutades võimalik leida ka täpset tööjõukulude muutust. Kui on lisandunud osalise tööajaga töötajaid, siis hinnatakse sellise võrdluse korral tööjõukulude muut tegelikult suuremaks ning vastupidi. Tööjõukulude tegeliku muudu leidmiseks tuleb keskmise brutopalga statistikat kõrvutada sellise tööhõivet kajastava statistikaga, kus hõivatute arv on taandatud täistööajale (st osalise tööajaga hõivatud töötajad liidetud kokku täistööajaga töötajateks).

Tootlus ja tööjõukulud täistööajale taandatud statistika korral

Statistikaamet on hakanud avaldama lisaks tööhõive statistikas kajastuval hõivatute arvule ka täistööajale taandatud töötajate arvu (andmed on 2000.–2002. a kohta), mida kogutakse täpselt sama meetodika ja valimi alusel kui keskmise brutopalga statistikat. Sellise töötajate arvu korrutamisel täistööajale taandatud brutopalgaga peaks olema võimalik leida tööjõukuluste tegelikku muutu. Tabelis 1b ongi arvutustele tuginedes kõrvutatud täistööajale taandatud tööjõu tootluse ja keskmise brutopalga andmeid.

¹ Ajutiselt mittetöötamise põhjuseks võib olla näiteks puhkus, haigus, täiend- või ümberõpe, streik jne.

Tabel 1b. Täistööajale taandatud tootluse ja keskmise palga kasv aastail 2001–2002

	2000	2001	2002	2001–2002
Täistööajale taandatud töötajate arv	479 767	478 353	467 359 ¹	
Tootluse kasv (%)		5,4	8,3	14,2
Keskmise brutopalgaga reaalkasv (%)		6,1	7,6	14,1
Tootluse kasv töötlevas tööstuses (%)		6,0	17,7	24,8
Keskmise brutopalgaga reaalkasv töötlevas tööstuses (%)		2,0	6,2	8,3

¹ arvutatud kvartaalsete andmete põhjal

Eeldades, et statistikaameti andmeis pole mõõtmisvigu, nähtub tabelist, et vaatamata hõivatute üldarvu kasvule, on täistööajale taandatud töötajate arv viimase kahe aasta jooksul vähenenud umbes 2,5%. See tähendab, et viimasel ajal suurenenud tööjõu nõudlus on suuresti seotud osalise koormusega töökohtadega.

Tabelist on näha, et täistööajale taandatud tööhõive ja brutopalgaga statistiliste andmete põhjal arvutatud keskmine brutopalgaga kasv ei ületanud 2001. ja 2002. a kokkuvõttes tootluse kasvu. See tähendab, et **tööjõukulutuste osatähtsus pole viimase kahe aasta**

jooksul Eesti majanduses suurenenud. Selline väide on kooskõlas ka muutustega SKP tulude poolel.

Eesti kui väikese avatud majandusega riigi konkurentsivõime aspektist on lisaks kogu majanduse agregeeritud näitajaile oluline hinnata tootluse ja tööjõukulude arengut eraldi ka töötlevas tööstuses, mis on vahetult avatud väliskonkurentsile. Nagu kogu majanduses nii ka töötlevas tööstuses on tootluse kasvutempo viimase kahe aasta jooksul olnud palkade kasvust kiirem – need näitajad on vastavalt 24,8 ja 8,3%.